

De Fryske Guozzenoanpak 2014

1. Samenvatting

Fryslân zet de komende twee jaar fors in op de reductie van de ganzenschade. Nadat eind 2012 het landelijke G7-akkoord uiteen spatte kon elke provincie vervolgens aan de slag met een eigen aanpak. Omdat de onderhandelingspartners in Fryslân ook niet tot een akkoord zijn gekomen stelt de provincie nu een eigen beleidslijn vast. Onderhavige notitie is daar het resultaat van. Dit betekent overigens dat de beleidsnotitie 'Gans in Balans', waarmee de Staten in april 2013 hebben ingestemd, wordt aangepast (d.m.v. een erratum).

De schade in Fryslân aan landbouwgewassen ten gevolge van ganzenvraat neemt steeds verder toe, vooral ten gevolge van vraat door winterganzen. De balans tussen enerzijds de bescherming van deze internationale populaties winterganzen en anderzijds de overlast ten gevolge van deze populaties winterganzen is zoek.

Met name de populaties van de Brand- en Grauwe gans, die jaarlijks met zo'n 6 à 7 % groeien veroorzaken steeds meer schade. De Fryske Guozzenoanpak 2014 is er dan ook op gericht om de schade te laten afnemen door een stevige aanpak van beide soorten.

Doelstelling van het beleid is om vraatschade door met name winterganzen jaarlijks te verlagen met 5 - 10%, om te komen tot een maatschappelijk geaccepteerde schadehoogte. Daarbij houden we rekening met de duurzame instandhouding van de internationaal beschermde ganzenpopulaties.

Via zorgvuldige monitoring en een evaluatie na twee jaar wordt het beleid getoetst aan de doelstelling. Indien de doelstelling niet wordt bereikt, worden aanvullende maatregelen getroffen in overleg met betrokken organisaties. Deze aanpak blijft heel dicht bij het 'bijna bereikte Friese akkoord'. Op het punt van de winterrust kwamen de partijen niet tot elkaar. Er bleef verschil van mening over de verwoording van het instellen van de vier maanden winterrust (conform het landelijke G7-akkoord) na twee jaar.

Ten opzichte van het landelijke G7-akkoord (G7-akkoord), zoals neergelegd in de beleidsnotitie 'Gans in Balans' verschilt de voorgestane Friese aanpak op de volgende hoofdpunten:

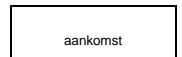
Onderwerp	landelijk	Fryslân
Winterrust,	4 maanden (1 november – 1 maart)	2 maanden (eerste 2 jaar); 4 maanden (na 2 jaar en na evaluatie)
Foerageergebieden	op basis van: <ul style="list-style-type: none">• Schadehistorie• Aantal historie en/of• relatie met Natura 2000 gebieden	op basis van: <ul style="list-style-type: none">• huidige begrenzing• op vrijwillige basis
Schadebestrijding Brandgans buiten foerageergebieden	1 maart – 1 november	<ul style="list-style-type: none">• hele jaar (eerste 2 jaar) (in jan. en +feb. winterrust)• 1 maart – 1 november (na 2 jaar en na evaluatie)
Schadevergoeding binnen foerageergebieden	100% ¹ + evt. aanvullende opvangpremie	100% ² + € 50,- deelnemerspremie

¹ Op basis van oogstverlies aan gras van omgerekend 150 kg droge stof per hectare per cm vraatschade

In de figuur hieronder is per maand aangegeven in welke mate bestrijding gedurende de eerste twee jaar mogelijk is.

Tabel 1: Bescherming/bestrijding schade door ganzen

Gedurende de 1e twee jaar; buiten de foerageergebieden												
Maand / Ganzensoort	augustus	september	oktober	november	december	januari	februari	maart	april	mei	juni	juli
Brandgans			Aankomst (eerste ganzen)							vertrek		
Kolgans			Aankomst (eerste ganzen)					vertrek				
Grauwe gans		Aankomst (eerste ganzen)						vertrek				
Na twee jaar; buiten de foerageergebieden												
Maand / Ganzensoort	augustus	september	oktober	november	december	januari	februari	maart	april	mei	juni	juli
Brandgans			Aankomst (eerste ganzen)							vertrek		
Kolgans			Aankomst (eerste ganzen)					vertrek				
Grauwe gans		Aankomst (eerste ganzen)						vertrek				
Binnen de foerageergebieden												
Maand / Ganzensoort	augustus	september	oktober	november	december	januari	februari	Maart	April (alleen voor 8000 ha)	Mei (alleen voor 8000 ha)	juni	juli
Brandgans			Aankomst (eerste ganzen)							vertrek		
Kolgans			Aankomst (eerste ganzen)					vertrek				
Grauwe gans		Aankomst (eerste ganzen)						vertrek				

	Geen verjaging met ondersteunend afschot
	Verjaging met ondersteunend afschot
	rustperiode, alleen verjaging met ondersteunend afschot op kwetsbare gewassen
	Geen verjaging met ondersteunend afschot in 8000 ha foerageergebied
	Maand van aankomst grootste deel van de winterpopulatie

Het voorgestane beleid loopt in ieder geval tot en met het winterseizoen van 2019/2020. Dit onder voorbehoud van het beschikbaarstellen van de budgetten na 2018 (in de huidige begrotingsystematiek is er budget tot 2018)..

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 beschrijven we de aanleiding voor de nieuwe aanpak en noemen we de betrokken organisaties. In hoofdstuk 3 wordt de Friese aanpak beschreven en geven we puntsgewijs aan waar de nieuwe Friese ganzenaanpak uit bestaat. Ook de financiële consequenties worden beschreven. Hoofdstuk 4 wordt aangegeven wat dit betekent voor het eerder vastgestelde beleid. In hoofdstuk 5 geven we in hoofdlijnen aan wat de verschillen zijn met het landelijke G7-akkoord en de Friese vertaling daarvan, zoals weergegeven in 'Gans in Balans'. behandelt de communicatie rondom de nieuwe aanpak. Als bijlagen zijn achtereenvolgens een overzicht van definities, achtergrondinformatie met (ecologische) informatie over de ganzensoorten, het landelijke G7-akkoord (G7-akkoord), de beleidsnotitie 'Gans in Balans', de Verordening schadebestrijding dieren Fryslân 2014 en de 'Voorwaarden afschot november en december'.

2. Aanleiding

In Fryslân komen in de winterperiode veel winterganzen voor. De totale populatie winterganzen heeft zich fors ontwikkeld en veroorzaakt dientengevolge (vooral in het voorjaar) veel schade aan de gewassen. De ganzensituatie in Fryslân wijkt sterk af van de situatie elders in Nederland: buiten Fryslân zijn het vooral de overzomerende ganzen (of standganzen) die de schade veroorzaken, terwijl in Fryslân vooral de internationaal beschermde *winterganzen* schade veroorzaken. Dit wordt veroorzaakt door het feit dat vooral in Fryslân sprake is van grotere meren en plassen in combinatie met veel agrarische percelen met gras. De ganzen slapen 's nachts op open water en foerageren gewoonlijk binnen een straal van 5 km van de slaappleats op gras.

Historie

Eerder is geprobeerd tot landelijke afspraken te komen. Op 6 december 2012 zijn in het document: '*Akkoord uitvoering ganzenbeleid tussen IPO/provincies en de Ganzen 7*' de resultaten van de onderhandelingen vastgelegd.

In de beleidsnotitie 'Gans in Balans' (waarmee op 24 april 2013 is ingestemd door PS), heeft de provincie haar taken en rollen uitgewerkt, die voortvloeien uit dit landelijke ganzenakkoord.

Het landelijke G7-akkoord

Op 2 december 2013 is het landelijke ganzenakkoord alsnog uiteen gevallen. Naar aanleiding daarvan is afgesproken om provinciaal tot een uitwerking te komen. In Fryslân is dat opgepakt door met alle betrokken partijen te proberen om tot een provinciaal akkoord te komen. Dit zoveel mogelijk gebaseerd op de onderdelen van het document van 6 december 2012 (de landelijke afspraken). In dat document gaat het vooral om:

- een sterke reductie van het aantal zomerganzen (standganzen);
- het instellen van een winterrustperiode van 1 november – 1 maart voor alle winterganzen;
- het instellen van foerageergebieden (in het G7 akkoord rustgebieden genoemd) op basis van schadehistorie, aantalhistorie en/of relatie met Natura 2000 gebieden;
- een uitwerking van het akkoord per provincie, door nieuw op te richten ganzenafstemmingskaders (gak's), waarin de G7-partners op regionaal niveau zijn vertegenwoordigd.

Het Fryske overleg

Begin 2014 is in Fryslân gestart met de onderhandelingen. Op 8 mei 2014 bleek dat partijen op twee onderdelen het niet eens konden worden, de bestrijding van de Brandgans en de overgang na twee seizoenen van 2 maanden winterrust naar 4 maanden winterrust. Dat betekent dat de provincie nu haar verantwoordelijkheid neemt. Het huidige beleid, zoals neergelegd in de beleidsnotitie 'Gans in Balans' (bijlage 4) zal worden aangepast. Uitgangspunt bij de Friese onderhandelingen was het landelijke G7-akkoord.

Betrokken organisaties

In Fryslân zijn de volgende organisaties betrokken bij (de uitvoering van) de Friese ganzenaanpak (verder: betrokken partijen):

- It Fryske Gea,
- Staatsbosbeheer
- Natuurmonumenten
- LTO,
- KNJV,
- NMV,
- NOJG,
- Vereniging Boerennatuur,
- Fauna Beheereenheid

3. De Friese aanpak

Voor de nieuwe aanpak is het landelijk akkoord het uitgangspunt. Verder zijn de onderdelen waarover de Friese partijen overeenstemming hebben bereikt overgenomen.

De volgende doelstelling en overwegingen liggen ten grondslag aan de Friese aanpak.

Doelstelling:

- De vraatschade aan landbouwgewassen door met name winterganzen daalt jaarlijks met 5 – 10%, tot er sprake is van een maatschappelijk aanvaardbare schadehoogte. Daarbij wordt de duurzame instandhouding van de internationaal beschermde ganzenpopulaties gegarandeerd.

Overwegingen bij de Friese aanpak zijn:

- de situatie in Fryslân verschilt sterk van de situatie in de rest van Nederland, omdat in Fryslân de schade vooral wordt veroorzaakt door winterganzen;
- winterganzen zijn beschermd op grond van nationale wetgeving, de Europese vogelrichtlijn en internationale verdragen;
- Foerageergebieden dienen als toevluchtsoord voor internationaal beschermde winterganzen; daarnaast zijn die gebieden ook nodig, om te voorkomen dat verjaging niet alleen maar leidt tot extra schade; voortdurende verjaging zonder rust leidt nl. tot extra energiebehoefte bij de ganzen en dus tot meer vraatschade;
- er is maatwerk nodig om een goede schadebestrijding mogelijk te maken;
- samenwerking tussen de betrokken organisaties is onontbeerlijk, omdat alleen door samen te werken enerzijds de schade gereduceerd kan worden en anderzijds aan de (inter)nationale verplichtingen kan worden voldaan.

De basis voor de Friese aanpak is het document ‘Akkoord uitvoering ganzenbeleid tussen IPO/provincies en de Ganzen 7’ d.d. 6 december 2012 (bijlage 3)². In de beleidsnotitie ‘Gans in Balans’ (vastgesteld door GS op 26 februari 2013; bijlage 4) is dit in beleid verwoord.

4. De wijzigingen in de Friese aanpak puntsgewijs Algemeen

1. De duur van het beleid. Op basis van het beschikbare budget en afgezien van tussentijdse wijzigingen naar aanleiding van de evaluatie geldt de Friese aanpak tot en met het winterseizoen van 2019/2020. Dit onder voorbehoud van punt 19 van deze lijst en onder voorbehoud van het beschikbaarstellen van de budgetten na 2018 (in de huidige begrotingssystematiek is er budget tot 2018).

² Landelijk is steeds gesproken over rustgebieden. In onderhavig document wordt de term ‘foerageergebieden’ gehanteerd in plaats van ‘rustgebieden’, omdat de term ‘foerageergebieden’ beter weer geeft wat de ganzen doen op deze percelen: foerageren oftewel eten. Rusten doen ganzen veelal in de Natura 2000 gebieden op open water.

2. Monitoring. Alle aspecten, welke van invloed (kunnen) zijn op de doelstelling van het beleid worden gemonitord door het meten van de volgende parameters:
 - a. afschot per soort, per maand, per postcode/locatie, per aanvrager van vrijstelling en WBE (wildbeheereenheid) - bron: Faunabeheereenheid (Fbe);
 - b. schade (in termen van kilogram droge stof aan opbrengstverlies per oppervlakte-eenheid), aantal schadehectares en hoogte van de uitgekeerde tegemoetkomingen; in euro's en gecorrigeerd naar de droge stof-prijs van 2013³ - bron Faunafonds;
 - c. aantallen ganzen per soort in Fryslân en de trend van de aantallen (seizoensgemiddelden en gerelateerd aan de weersomstandigheden in Nederland, in het broedgebied en langs de trekroute, als mogelijke verklaring van wijzigingen van aantallen, moment van aankomst en daarmee wijzigingen in de hoogte van de schade) - bron: Sovon;
 - d. wijzigingen in de ecologie / gedrag van de ganzen (bijv. wijziging van trekgedrag kan leiden tot andere aantallen in Nederland) ; bron: Sovon
 - e. broedresultaten van de winter ganzen - bron: Sovon
 - f. het aandeel van de ganzen dat verblijft in de foerageergebieden - bron: Sovon
 - g. het effect van de schadereducerende maatregelen op de omvang van de schade - bron: Fbe
 - h. de begrenzing van de foerageergebieden, de mate van dekking van deelnemende grondgebruikers - bron: BoerenNatuur
 - i. Indien gaandeweg blijkt dat niet genoemde parameters van invloed kunnen zijn op de uiteindelijke schadeontwikkeling worden deze toegevoegd;De provincie verzamelt de gegevens genoemd onder a. t.e.m.h en verwerkt de gegevens vervolgens tot een monitoringsrapportage.

3. Evaluatie. De Fbe brengt advies uit aan de provincie en betrokken partijen over de evaluatie. Verder komen betrokken partijen minimaal eenmaal per jaar bij elkaar om, onder meer aan de hand van de resultaten van de monitoring, de effectiviteit van het beleid in termen van behaalde schadereductie en de voortgang tot dusverre te bespreken. De wijze van schadebestrijding wordt zo nodig aangepast op basis van de uitkomsten van de monitoring en de besprekingen om zodoende de effectiviteit van het beleid te vergroten. Daarbij is het van belang, gezien het dynamisch karakter van de problematiek, dat snel en adequaat wordt geopereerd. In overleg met de betrokken partijen zal steeds worden gezocht naar de meest effectieve aanpassingen, bijvoorbeeld via het uitvoeren van pilots.

Foerageergebieden

4. Begrenzing. In de seizoenen 2014/2015 en 2015/2016 geldt de huidige begrenzing voor de foerageergebieden, zoals door GS vastgesteld ten behoeve van het beleidskader Faunabeheer. Aan de hand van de evaluatie in 2016 wordt de begrenzing opnieuw tegen het licht gehouden.
5. Duur. De foerageergebieden worden ingesteld van november tot april.
6. Soortspecifieke foerageergebieden. De Brandgans is de ganzensoort die op dit moment als wintergans de meeste schade veroorzaakt aan landbouwgewassen, doordat deze in het voorjaar lang blijft en de populatie sterk in omvang toeneemt. Het is daarom van groot belang om deze schade te reduceren. Verderop onder het kopje sSchadebestrijding wordt aangegeven dat om te voorkomen dat de Brandgans teveel schade aanricht, deze soort intensiever zal moeten worden verjaagd. Omdat de Europese populatie Brandganzen beschermd is, moet tegelijkertijd een deel van de populatie Brandganzen voldoende bescherming worden geboden, tot deze soort vertrekt naar de broedgebieden. Daarom worden in de periode van 1 november tot en

³ Schadevergoeding is gebaseerd op de derving van opbrengst van landbouwgewassen, op basis van de droge stof-prijs. Deze prijs fluctueert jaarlijks.

met 31 mei soortspecifieke foerageergebieden begrensd op die lokaties, waar de hoogste aantallen Brandganzen voorkomen. Om dezelfde reden moet de Rotgans voldoende bescherming worden geboden. Daarom worden soortspecifieke foerageergebieden begrensd met een totale oppervlakte van circa 8.000 hectare (inclusief 2.500 ha op de Waddeneilanden) binnen de volgende gebieden:

- i. Workumerbinnenwaard en omgeving,
- ii. Friesland Buitendijks,
- iii. Dongeradelen (west zijde Lauwersmeer),
- iv. Waddeneilanden
- v. Nog nader uit te werken gebieden zoals bijvoorbeeld de Deelen, omgeving Sneekermeer etc.

Hiervoor is een deelnemerspremie van €16,66 per schadehectare per extra maand beschikbaar voor de max. 8.000 ha. soortspecifieke foerageergebieden en mits het totaal bedrag voor de soortspecifieke foerageergebieden en de normale foerageergebieden (zie punt 22) van € 1,4 miljoen niet overschreden wordt.

7. De exacte ligging en omvang van deze soortspecifieke foerageergebieden zullen op korte termijn worden bepaald. Dit zal plaatsvinden op basis van vrijwilligheid van de grondgebruikers. Op voorwaarde dat er minimaal 8.000 hectare voldoende robuust en functioneel foerageergebied op vrijwillige basis kan worden begrensd, kan de Brandgans buiten deze gebieden worden aangepakt door middel van verjaging met ondersteunend afschot.
8. Alle betrokken partijen zullen zich maximaal moeten inspannen om tot een succesvolle begrenzing van foerageergebieden te komen. Hiervoor worden gesprekken gevoerd met de betreffende grondgebruikers. Vóór 1 augustus 2014 moet er duidelijkheid bestaan over de resultaten van deze gesprekken. Daarna beoordeelt de provincie (i.o.m. betrokken partijen) of er sprake is van voldoende robuuste en functionele foerageergebieden.
9. Bij voldoende robuuste en functionele foerageergebieden worden deze ingesteld van 1 november tot 1 april, soortspecifieke foerageergebieden van 1 november tot 1 juni. De provincie bepaalt op ecologische gronden in hoeverre sprake is van voldoende robuuste en functionele foerageergebieden.

Winterrustperiode

10. De winterrustperiode buiten de foerageergebieden gaat in de jaren 2015 en 2016 in op 1 januari en eindigt op 1 maart;
11. Met ingang van het seizoen 2016/2017 gaat de winterrustperiode in op 1 november en eindigt op 1 maart. De evaluatie en de adviezen van partijen worden medio september 2016 aan Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten voorgelegd.

Schadebestrijding

12. In de jaren 2014 en 2015 kan in de maand oktober (in de gehele provincie en de gehele dag) en in de maanden in november en december tot 12.00 uur (buiten de foerageergebieden en onder voorbehoud van het kunnen begrenzen van voldoende robuuste en functionele foerageergebieden) bestrijding van schade plaatsvinden, die wordt veroorzaakt door de Grauwe gans, Brandgans en Kolgans. Schadebestrijding mag op alle gewassen plaatsvinden, door verjaging met ondersteunend afschot. De schadeverordening wordt op dit punt aangepast.
13. Tijdens de winterrustperiode mag buiten de foerageergebieden schadebestrijding plaatsvinden op zogenaamde kwetsbare gewassen. De schadeverordening wordt op dit punt aangepast.
14. Vanaf 1 maart is bestrijding van schade die wordt veroorzaakt door de Brandgans en Grauwe gans toegestaan, buiten de foerageergebieden op alle gewassen. De schadebestrijding mag de gehele dag plaatsvinden. Dit op voorwaarde dat er minimaal 8.000 hectare voldoende robuust en functioneel soortspecifiek foerageergebied op vrijwillige basis kan worden begrensd.

15. Gedeputeerde Staten zullen de ontheffing voor Brandganzen (art. 68 van de Flora en faunawet) op dit punt aanpassen;
16. Vanaf 1 maart is bestrijding van schade die wordt veroorzaakt door de Kolgans niet toegestaan. De Kolgans behoort op dit moment niet tot de grote schadeveroorzakers en de omvang van de populatie is gestabiliseerd. Vanaf 1 juni is schadebestrijding wel toegestaan, omdat Kolganzen vanaf dat moment overzomeren. De ontheffing voor Kolganzen (art. 68 Van de Flora en faunawet) wordt hierop aangepast;
17. Bestrijdingsprotocol. De Fbe stelt vóór 1 oktober 2014 een bestrijdingsprotocol op, waarin alle aspecten van de schadebestrijding zijn benoemd, die van invloed (kunnen) zijn op de effectiviteit van de schadebestrijding.
Het protocol dient zodanig te worden opgesteld dat uitvoering ervan:
 - a. voor de betrokken agrarier een belangrijk signaal vormt dat hij serieus wordt genomen;
 - b. de kans op schadereductie vergroot.Uitvoering van het protocol dient er in ieder geval toe te leiden dat:
 - c. bij een melding van dreigende schade zo snel mogelijk (in elk geval dezelfde dag) gestart wordt met een verjagingsactie. In het protocol dient ook het minimum aantal jagers te worden geregeld dat wordt ingezet;
18. Convenant. De jagersverenigingen en TBO's maken afspraken dat er binnen een afstand van 500 m van de nachtelijke slaappleatsen⁴ niet verjaagd, noch verontrust wordt, noch ondersteunend afschot wordt toegepast. Deze afspraken worden voor 1 oktober 2014 in een convenant vastgelegd.

Financiën en Schadevergoeding

19. De totale kosten van het beleid (uitbetaling van deelnemerspremies en schadebedragen, gevoegd bij de andere toegerekende kosten) zijn nooit hoger dan het maximaal beschikbare budget bij de provincie. Indien de totale kosten hoger dreigen te worden dan het budget, worden aanvullende maatregelen genomen om de schade te reduceren.

Schadevergoeding binnen foerageergebieden

20. De schade in de foerageergebieden wordt voor 100% vergoed, volgens de taxatie van het Faunafonds (automatische taxatie). Dat betekent dat de grondgebruiker zich niet hoeft aan te melden bij schade bij het Faunafonds en dat de taxateur automatisch langs komt om te taxeren;
21. Het behandelbedrag van € 300,- wordt niet in rekening gebracht;
22. Deelnemerspremie. In de foerageergebieden zal per seizoen een deelnemerspremie worden betaald aan de grondgebruikers van € 50,-/ha bij een minimale getaxeerde schade van € 25,-/ha. Deze deelnemerspremie is ter compensatie van de extra maatregelen die de grondgebruikers moeten treffen om als foerageergebied te functioneren en ter compensatie van het feit dat op de percelen voorkomende ganzen met rust moeten worden gelaten. De deelnemerspremie wordt bij voorkeur en afhankelijk van besluitvorming in IPO-verband uitbetaald aan de collectieve verenigingen van grondgebruikers. Ten behoeve van de deelnemerspremie maakt de provincie in ieder geval voor het seizoen 2014/2015 een regeling, waarbij de de-minimis⁵ voor landbouwproductie het staatssteunkader vormt. Dat wil zeggen dat er gedurende drie belastingjaren niet meer dan € 15.000,- kan worden verstrekt per onderneming. Er wordt in IPO-verband nog uitgezocht of voor de latere jaren gebruik kan worden gemaakt van

⁴ Een slaappleats is een plek waar de ganzen tijdens de nachtelijke uren verblijven, veelal op het water. Na zonsopgang vertrekken ze in de loop van de ochtend van de slaappleatsen naar de foerageergebieden en de schadepercelen.

⁵ Waarmee voldaan wordt aan de Staatssteun voorwaarden. Er kan, per individuele ondernemer, sprake zijn van andere bijdragen waardoor er alsnog sprake is van Staatssteun. Het risico van Staatssteun ligt daarom bij de ondernemer die in dat geval mogelijk terug moet betalen. Vooraf moet een de-minimis verklaring worden ondertekend door de betrokken ondernemer.

SNL-financiering⁶ en bijbehorend staatssteunkader. Als dat niet mogelijk blijkt te zijn, vallen we weer terug op de eigen regeling en het staatsteunkader dat daar bij hoort (de de-minimis).

23. Indien betaling van de deelnemerspremie via de collectieven loopt, komen de uitvoeringskosten en administratieve lasten voor rekening van de collectieven. De uitvoeringskosten en administratieve lasten van het collectief worden uit de premies bekostigd.

Schadevergoeding buiten de foerageergebieden

24. Buiten de foerageergebieden geldt de landelijke afspraak dat de schade voor 95% wordt vergoed, waarbij per 1 oktober 2014 een behandelbedrag van € 300,- in rekening wordt gebracht voor het in behandeling nemen van een verzoekschrift Fauna-schade. Dit is conform het landelijk afgesproken beleid.

Opmerkingen en toelichtingen

- a) Voor de kleine rietgans zijn de voor deze soort geldende instandhoudingsdoelen in het geding. Dit is in elk geval aan de orde bij het Natura 2000 gebied 'Witte en Zwarte Brekken'. Dit punt wordt in goed overleg tussen partijen nog verder uitgewerkt. Daarbij dient aandacht te worden geschonken aan de rust rondom de slaappleaats van de kleine rietgans (en de kolgans omdat die ook in deze gebieden verblijft) en voor de foerageergebieden van deze soorten.
- b) Bij de bestrijding van schade die winterganzen in het winterseizoen veroorzaken aan de schadepercelen, mogen op grond van de Flora- en faunawet (onder andere) geen lokmiddelen gebruikt worden. Ook geldt er een maximum voor het aantal in te zetten geweren en een maximum aantal te doden vogels per geweer per dag en per perceel (zie bijlage 6: 'voorwaarden afschot november en december').
- c) Gedurende de seizoenen 2014/15 en 2015/16 geldt in november en december geen onderscheid tussen kwetsbaar en niet kwetsbaar gewas. In die maanden mag buiten de foerageergebieden op alle gewassen schade worden bestreden.
- d) In de bijgevoegde 'Verordening schadebestrijding dieren Fryslân 2014' zijn de wijzigingen voorzover in dit stadium mogelijk, doorgevoerd.

Uitvoering

Er zijn een aantal acties, welke op korte termijn moeten worden uitgevoerd om de implementatie tijdig in gang te kunnen zetten.

1. De vereniging BoerenNatuur zal worden verzocht om vóór 1 augustus 2014 te adviseren over de omvang van de in te stellen foerageergebieden die maximaal mogelijk is op basis van vrijwillige deelname door grondgebruikers.
2. Vóór 1 oktober 2014 moet een bestrijdingsprotocol worden opgesteld. Dit moet worden geïnitieerd door de KNJV en NOJG in overleg met de TBO's. Dat is nodig om de bestrijding voldoende effectief te laten zijn. Daarnaast zal tweemaal per jaar een bestuurlijk overleg plaatsvinden over de voortgang van de uitvoering.
3. Blijkt bij de evaluatie dat onvoldoende sprake is van effectieve bestrijding, zal de provincie aansturen op extra maatregelen, waarbij gedacht kan worden aan interventieteams⁷, of (financiële) prikkels voor grondgebruikers om effectieve schadebestrijding bevorderen.
4. De provincie moet een regeling opstellen, op grond waarvan binnen het kader van de de-minimis de € 50,- deelnemerspremie kan worden betaald. Geprobeerd wordt om zo'n regeling zoveel mogelijk in IPO-verband te realiseren.

⁶ Op grond van het Subsidiestelsel Natuur- en Landschapsbeheer kunnen grondgebruikers een bijdrage ontvangen in de kosten van het (reguliere) instandhoudingbeheer van natuur en landschap en van recreatief medegebruik.

⁷ Kleine teams van professionele bestrijders

5. Overigens wordt de implementatie v.w.b. de bestrijding van de zomerganzen en exoten, zoals aangegeven in de nota 'Gans in Balans' gevolgd. De belangrijkste onderdelen daarvan zijn:
 - a. Verruimen mogelijkheden voor afschot zomerganzen
 - b. Het uitbreiden van locaties voor bestrijding zomerganzen
 - c. Grootschalig vangen en doden van zomerganzen
 - d. Bejagen van broedparen van zomerganzen
6. Om te bewerkstelligen dat geschoten ganzen nuttig kunnen worden aangewend, zal de provincie zorgdragen voor voldoende koelmogelijkheden in het veld. Dit speelt met name een belangrijke rol bij afschot in de zomerperiode.

Financiën

De totale kosten van het beleid (uitbetaling van deelnemerspremies en schadebedragen, gevoegd bij de andere toegerekende kosten) zijn nooit hoger dan het maximaal beschikbare budget van de provincie. Indien de totale kosten hoger dreigen te worden dan het budget, worden aanvullende maatregelen genomen om de schade te reduceren.

Budget

In de kadernota 2014 is opgenomen dat het budget voor de afhandeling en uitbetaling van de aanvragen voor schadevergoedingen en bijkomende kosten € 9,5 miljoen bedraagt, te verdelen over de periode 2014-2017. De jaarlijkse bijdrage is dan € 238.000,-. De bijdrage van het Ministerie van EZ bedraagt tot 2020 op jaarbasis 9,78 miljoen. Het jaarlijks budget bedraagt daarmee tot en met 2017 € 12,16 miljoen en daarna tot 2020 in ieder geval 9,78 miljoen.

De kosten

Deze worden geraamd op (bedragen x 1.000.000):

Schadevergoeding:	
Kosten Waddeneilanden (nu via lump-sum)	€ 1,45
Zomerganzen	€ 0,50
overige schades	€ 0,45
Verwachte schade rustgebieden	€ 3,44
schade buiten de rustgebieden	€ 2,85
Maatregelenpakketten:	
€ 50,- deelnemerspremie	€ 1,4
afhandelingskosten:	
Kosten Faunafonds	€ 1,27
Kosten FBE	€ 0,20
Onvoorzien	€ 0,6
	-----+
Kosten totaal	€ 12,16
Beschikbaar Budget	€ 12,16

5. Wijzigingen in het vastgestelde beleid

De Friese aanpak heeft tot gevolg dat er een aantal wijzigingen optreden in het eerder vastgestelde beleid. Voor het beleid, zoals geformuleerd in onderhavige nota gelden de volgende wijzigingen en/of aanvullingen ten aanzien van het landelijke G7-akkoord en het beleid, zoals verwoord in 'Gans in Balans'.

- Doelstelling. De algemeen geformuleerde doelstelling in 'Gans in Balans', dat de opvang van ganzen in het landelijk gebied geen onoverredige schade aan de

landbouw en aan natuurwaarden veroorzaakt wordt concreter geformuleerd. Doelstelling is nu: De vraatschade aan landbouwgewassen door met name winterganzen daalt jaarlijks met 5 – 10% tot er sprake is van een maatschappelijk aanvaardbare schadehoogte. Daarbij wordt tevens de duurzame instandhouding van de internationaal beschermde ganzenpopulaties gegarandeerd.

- Kortere winterrust gedurende de seizoenen 2014/15 en 2015/16 en daarna evalueren. Gedurende de seizoenen 2014/15 en 2015/16 geldt gedurende januari en februari winterrust, waarna een evaluatie wordt gehouden over de vraag in hoeverre de doelstelling van het beleid is bereikt. Daarna wordt de winterrust ingesteld, zoals in het landelijke G7-akkoord (november, december, januari en februari). Indien uit de evaluatie blijkt dat de schade onvoldoende is gereduceerd (minder dan 5 – 10% afname ten opzichte van de gemiddelde schade over de seizoenen 2011/12, 2012/13 en 2013/14), worden de maatregelen heroverwogen.
- Aanpak Brandgans. De Brandgans mag gedurende de eerste twee jaar het gehele jaar worden bestreden buiten de foerageergebieden, gedurende de winterrustperiode alleen op kwetsbaar grasland.
- Deelnemerspremie. We stimuleren deelname door agrariërs en overige grondgebruikers binnen de foerageergebieden, door bij schade vanaf € 25,- per hectare een deelnemerspremie te bieden van € 50,- per schadehectare.

De volledige beschrijving van de wijzigingen is in het erratum van 'Gans in Balans' opgenomen.

6. Landelijke afspraken in 'Gans in Balans' en andere afspraken

De hoofdlijnen uit het IPO/G7 ganzenakkoord zijn:

- *Bescherming van winterganzen door middel van een algehele rustperiode in de winter en het instellen van soortspecifieke foerageergebieden voor de Brandgans en de Rotgans, die medio mei, respectievelijk medio juni vertrekken.*
- *Beperking van de schade aan de landbouw en natuur door middel van een gecoördineerde aanpak voor het reduceren van de populaties zomerganzen en exoten.*
- *Maximalisatie van het budget voor schadevergoedingen.*

Aanvullende landelijke afspraken

Daarnaast zijn we gehouden aan de volgende aanvullende afspraken die in het IPO tussen de provincies zijn gemaakt (zie ook bijlage 5).

- Provincies blijven zich gezamenlijk inspannen om het gebruik van CO2 bij vangacties, ook met het oog op het vermijden van landbouwschade, mogelijk te maken. Daarnaast zullen ze alternatieven, zoals het toepassen van dislocatie van de nekwerfels onderzoeken totdat CO2-gebruik mogelijk is.
- De hoogte van de tegemoetkoming in schade door ganzen van het Faunafonds bedraagt binnen foerageergebieden 100% van de geleden schade en buiten de foerageergebieden 95% van de geleden schade.
- Per 1 april 2015 geldt een landelijk plafond van € 2 miljoen voor het uitkeren van tegemoetkoming in schade door ganzen in de zomerperiode van het Faunafonds. Daarbij zullen de provincies de ruimte voor het bestrijden van schade door zomerganzen zo groot mogelijk maken.
- Per 1 oktober 2014 wordt een behandelbedrag van € 300,- per aanvraag ingesteld voor schade-uitkeringen van het Faunafonds. Hiertoe was in juni 2012 ook al besloten, maar door het Ganzenakkoord was de uitvoering van dit besluit uitgesteld.
- Het behandelbedrag van € 300,- wordt in foerageergebieden terugbetaald. Er komt geen aanvullende regeling via de collectieve benadering bij Agrarisch natuurbeheer vanaf 2016. Het wel of niet instellen van foerageergebieden is een provinciale keuze.
- Er zijn geen verjaagingspanningen in de winter nodig om schadevergoeding te ontvangen.

Vanaf 2012 geldt dat geen tegemoetkoming in de schade wordt uitgekeerd bij schade aan overjarig gras in oktober en november (overjarig gras is ingezaaid vóór 1 augustus voorafgaand aan het winterseizoen, waarin de bestrijding plaats vindt)

7. Communicatie

De ganzenproblematiek staat volop in de belangstelling. Agrariërs en grondgebruikers ondervinden in toenemende mate schade door ganzen. Anderzijds ontstaat steeds meer maatschappelijke weerstand tegen het afschieten van ganzen. Daarom is het van groot belang de nieuwe Fryske Guozzenoanpak goed te communiceren.

De onderhandelingen om tot een Fries akkoord te komen, hebben echter de nodige tijd gevergd. Daardoor is sprake van een erg korte voorbereidingstijd voor de bestuurlijke procedure om te komen tot een tijdige implementatie van de nieuwe aanpak. In november 2014 moet de nieuwe aanpak namelijk van start kunnen gaan. Dit staat uitvoerige communicatie op dit moment niet toe. Wel zijn op 27 mei de eerder genoemde betrokken partijen door gedeputeerde Kramer geconsulteerd over de nieuwe aanpak. Ook de Provinciale commissie landelijk gebied (PCLG) zal op zo kort mogelijke termijn worden geconsulteerd.

Verder wordt het IPO en de andere provincies en de betrokken partijen en organisaties als Dierenbescherming uitleg gegeven over de nieuwe Friese aanpak en de uitwerking daarvan. De coördinatie van de communicatie ligt bij de provincie; dat zal afhankelijk van de voortgang per onderdeel moeten worden uitgewerkt. Hiervoor is een goede communicatiestrategie essentieel. Dit zal nader uitgewerkt worden en is onderdeel van de implementatie.

8. BIJLAGEN

Bijlage 1	Definities
Bijlage 2	Ganzen in Fryslân – achtergrondinformatie
Bijlage 3	Het landelijke G7-akkoord (G7-akkoord)
Bijlage 4	Beleidsnotitie ‘Gans in Balans’, Staten van Fryslân, april 2013, aangevuld met erratum
Bijlage 5	Aanvullende landelijke afspraken schadevergoeding ganzenvraat
Bijlage 6	‘Verordening schadebestrijding dieren Fryslân 2014’ ⁸
Bijlage 7	‘Voorwaarden afschot november en december’

⁸ De verordening kan nog worden gewijzigd t.g.v. de mate van deelname aan de foerageergebieden door grondgebruikers. Dit zal medio augustus 2014 bekend zijn.